

Економіка

УДК 338.48:005.52:311

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15460133>

Статистичний аналіз ефективності функціонування туристичних підприємств

Крупа Оксана Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри туризму, рекреації та краєзнавства
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького,
Львів, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-3512-6925>

Прийнято: 05.05.2025 | Опубліковано: 18.05.2025

***Анотація.** Метою дослідження є оцінка ефективності функціонування туристичних підприємств України в умовах повномасштабного збройного вторгнення шляхом застосування сучасних статистичних та економічних методів аналізу. Об'єктом дослідження виступають туристичні підприємства. У статті охарактеризовано та обґрунтовано важливість аналізу ефективності функціонування туристичних підприємств України в умовах глибоких кризових трансформацій, спричинених пандемією COVID-19 та повномасштабним збройним вторгненням. Визначено ключові економічні індикатори, що відображають динаміку галузі у 2020–2023 рр., зокрема кількість підприємств, зайнятих осіб і рентабельність операційної діяльності. Доведено, що після різкого спаду в 2022 році у 2023-му почалась часткова стабілізація, що свідчить про адаптивний потенціал галузі.*

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Обґрунтовано доцільність застосування статистичного аналізу для кількісного виміру ефективності та формування об'єктивної бази для управлінських рішень. Встановлено, що в умовах воєнного стану туристичні підприємства втрачають традиційні ринки, проте формують нові напрями — зокрема волонтерський, меморіальний, внутрішній туризм. Охарактеризовано зміни в бізнес-моделях, інвестиційних потоках та зайнятості. Проведено SWOT-аналіз туристичних підприємств, в якому охарактеризовано основні сильні та слабкі сторони, а також стратегічні можливості та загрози для галузі. Зроблено висновок про необхідність державної підтримки, цифрової трансформації та залучення міжнародної допомоги для формування конкурентоспроможної туристичної системи в Україні. Матеріали дослідження можуть бути використані для подальших наукових досліджень, розробки регіональних стратегій розвитку туризму, а також у практичній діяльності аналітичних центрів, державних органів управління та підприємств галузі.

Ключові слова: ефективність діяльності, туристичні підприємства, аналіз ефективності, рентабельність, конкурентоспроможність, оцінювання результатів

Statistical Analysis of the Efficiency of the Functioning of Tourist Enterprises

Oksana Krupa

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and

Biotechnologies Lviv,

Lviv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-3512-6925>

Abstract. *The purpose of the study is to assess the efficiency of the functioning of tourist enterprises in Ukraine in conditions of a full-scale armed*

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

invasion by applying modern statistical and economic methods of analysis. The object of the study is tourist enterprises. The article characterizes and justifies the importance of analyzing the efficiency of the functioning of tourist enterprises in Ukraine in conditions of deep crisis transformations caused by the COVID-19 pandemic and a full-scale armed invasion. Key economic indicators are identified that reflect the dynamics of the industry in 2020–2023, in particular the number of enterprises, employed persons and the profitability of operating activities. It is proven that after a sharp decline in 2022, partial stabilization began in 2023, which indicates the adaptive potential of the industry. The feasibility of using statistical analysis for quantitative measurement of efficiency and formation of an objective basis for management decisions is substantiated. It is established that under martial law, tourism enterprises lose traditional markets, but form new directions - in particular, volunteer, memorial, domestic tourism. Changes in business models, investment flows and employment are characterized. A SWOT analysis of tourism enterprises is conducted, which characterizes the main strengths and weaknesses, as well as strategic opportunities and threats to the industry. A conclusion is made about the need for state support, digital transformation and attracting international assistance to form a competitive tourism system in Ukraine. The research materials can be used for further scientific research, development of regional tourism development strategies, as well as in the practical activities of analytical centers, state administration bodies and enterprises in the industry.

Keywords: *efficiency of activity, tourism enterprises, efficiency analysis, profitability, competitiveness, evaluation of results*

Постановка проблеми. В умовах повномасштабного збройного вторгнення на територію України туристична галузь зазнала потужного удару, що змінив структуру, логіку та географію функціонування туристичних підприємств. Значна частина туристичних об'єктів втратила

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

фізичну інфраструктуру, ринки збуту та доступ до цільової аудиторії. Проте паралельно із руйнуванням формується нова конфігурація туристичного зовнішнього середовища, яка потребує об'єктивного та системного аналізу ефективності діяльності підприємств цієї галузі. На наш погляд, саме перехід до відновлювальної моделі туризму вимагає науково обґрунтованої оцінки ефективності, що дозволить уникнути помилок стратегічного планування, оптимізувати ресурси та орієнтуватися на реальні умови функціонування в умовах воєнного стану.

Структура статті передбачає аналіз останніх досліджень і публікацій, формування мети й завдання дослідження, висвітлення ключових методів досягнення мети дослідження, виклад основного матеріалу й формування висновків по результатах дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. І. Міщук і Р. Головата [1] досліджують інтеграцію туристичних підприємств України в систему міжнародної туристичної діяльності, підкреслюючи необхідність орієнтації на стандарти сталого розвитку та посилення конкурентоспроможності. У публікації Р. Козловського [2] акцентується увага на інвестиційних перспективах туристичної сфери, зокрема – на важливості державної участі в підтримці стратегічно важливих підприємств у період турбулентності. С. Даниліна, Г. Коцюрубенко та О. Шикіна [3] аналізують фінансово-економічні наслідки пандемії для туристичної галузі, що є релевантним досвідом для розуміння впливу масштабних криз на ефективність підприємств. Г. Кіш [4] вказує на нові тенденції, що виникли у постпандемічний період, зокрема на необхідність цифровізації, гнучких стратегій та адаптивного менеджменту. Ю. Опанащук і О. Сущенко [5] аналізують світовий ринок ділового туризму, зазначаючи, що сегментований підхід до розвитку туристичних послуг підвищує гнучкість та стійкість підприємств. Н. Богдан, О. Кравець і А. Соколенко [6] підкреслюють важливість інвестиційного забезпечення туристичних підприємств, особливо на регіональному рівні, де ефективність

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

часто залежить від доступу до фінансування. Т. Ткаченко і К. Соколова [7] розглядають теоретичні аспекти формування туристичного потенціалу підприємств, підкреслюючи важливість ресурсної бази, кадрового складу та маркетингової активності. С. Галасюк і Н. Мартинова [8] проводять моніторинг розвитку ділового туризму, що є індикатором зміни попиту та пріоритетів споживачів. Н. Марусей [9] вказує на роль інноваційних бізнес-комунікацій у підтримці конкурентоспроможності туристичних підприємств, особливо в умовах цифрової трансформації та соціальних зрушень. Враховуючі проведений аналіз науково-практичної літератури [1-12], відмітимо, що сьогодні умови зовсім інші для туристичних підприємств. Важливо також, що туристичні підприємства виконують не лише економічну, а й соціальну функцію, виступаючи драйверами зайнятості, мобільності населення, міжрегіональної кооперації, просування національної ідентичності. Аналіз ефективності їх функціонування дозволяє виявити внутрішні резерви, стабілізувати фінансові потоки, а також адаптувати підприємства до динамічних змін ринкового зовнішнього середовища.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Віддаючи належне науковому внеску провідних дослідників у сфері сталого розвитку туризму та природоохоронної політики, слід зазначити, що оцінка туристично-рекреаційного потенціалу природоохоронних територій, які постраждали внаслідок повномасштабного збройного вторгнення, зокрема таких унікальних об'єктів, як Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, досі не отримала належного міждисциплінарного обґрунтування. Саме це визначило вибір тематики дослідження та її актуальність у сучасних умовах воєнного стану та планування післявоєнного відновлення. Результати цього дослідження можуть бути використані в практичній діяльності органів державного та регіонального управління, екологічних інституцій, освітніх структур і міжнародних партнерів для

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

формування стратегічних рішень у сфері просторового розвитку, збереження довкілля та відповідального туризму.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є оцінка ефективності функціонування туристичних підприємств України в умовах повномасштабного збройного вторгнення шляхом застосування сучасних статистичних та економічних методів аналізу. Об'єктом дослідження виступають туристичні підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зауважити, що туристичні підприємства в нових умовах змінюють свою бізнес-модель. Традиційні форми туризму доповнюються волонтерськими, меморіальними, гуманітарними, евакуаційними послугами. Це розширює межі туристичного продукту, але одночасно ускладнює оцінку ефективності за класичними показниками. Саме тому особливо важливим є удосконалення методик аналізу, включаючи мультикритеріальні оцінки, інтегральні індекси, баланс фінансових і нефінансових чинників.

Проведення статистичного аналізу ефективності функціонування туристичних підприємств дозволяє об'єктивно оцінити не лише фінансові показники, а й тенденції, закономірності та фактори, що впливають на результативність діяльності в умовах невизначеності. Статистичний інструментарій забезпечує надійне порівняння між різними підприємствами, регіонами та періодами, дозволяє здійснювати моніторинг динаміки, виявляти зони ризику та потенціал зростання. Особливо в умовах повномасштабного збройного вторгнення, коли якісна аналітика критично важлива для оперативного управління і стратегічного планування, статистичний аналіз стає невід'ємною складовою системи оцінювання ефективності туристичного бізнесу.

Аналіз динаміки кількісних та якісних показників функціонування туристичних підприємств України в період з 2020 по 2023 рік дозволяє визначити чітку залежність ефективності галузі від зовнішніх кризових

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

факторів, таких як пандемія COVID-19 та повномасштабне збройне вторгнення. У 2020 році кількість діючих підприємств становила 11 116 одиниць, при цьому рентабельність операційної діяльності мала негативне значення $-10,1\%$, що пояснюється жорсткими карантинними обмеженнями та різким падінням внутрішнього й міжнародного туризму (рис.1).

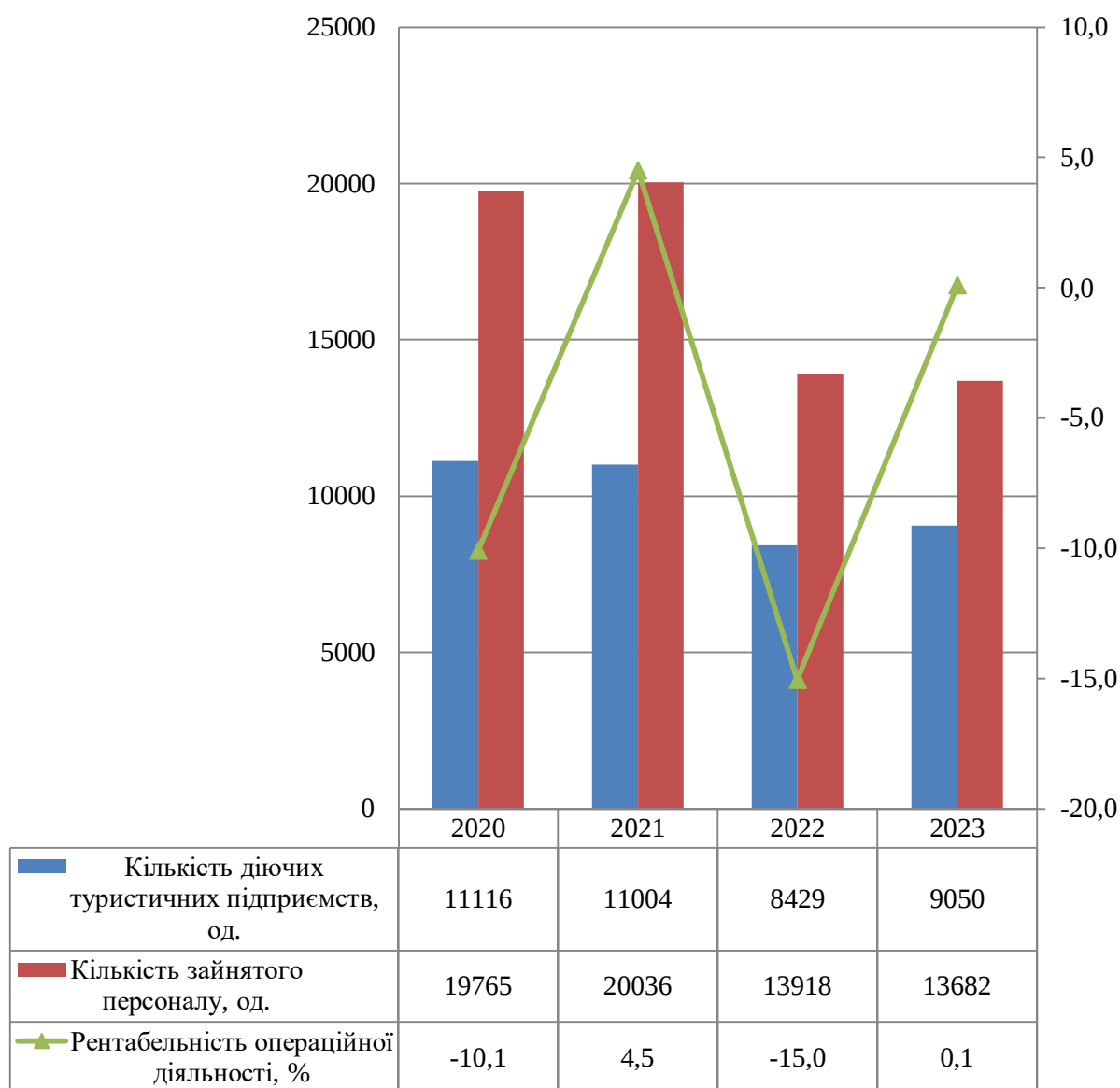

Рис.1. Детермінанти оцінки туристично-рекреаційного потенціалу природоохоронних територій, що постраждали внаслідок російсько-української війни

Джерело: складено автором

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Починаючи з 2022 року, з початком повномасштабного збройного вторгнення, відбулося різке скорочення кількості діючих підприємств та персоналу. Рентабельність знову стала від'ємною: $-15,0\%$, що свідчить про масштабну втрату туристичної інфраструктури, зупинку діяльності в небезпечних регіонах і відсутність туристичного потоку. У 2023 році зафіксовано певну стабілізацію. Відтак, кількість підприємств зросла, а рентабельність, хоч і незначно, але повернулася до позитивного значення — $0,1\%$. Це вказує на високу адаптивність галузі, орієнтацію на внутрішній туризм, а також інноваційні підходи до ведення бізнесу у складних умовах воєнного стану. Сформуємо матрицю SWOT-аналізу (табл.1).

Таблиця 2

Матриця SWOT-аналізу діяльності туристичних підприємств в умовах сьогодення

S	W
- гнучкість та здатність до адаптації в умовах кризи; - зростання попиту на внутрішній туризм у безпечних регіонах; - високий рівень діджиталізації та впровадження онлайн-сервісів	- руйнування інфраструктури та логістичних маршрутів у зонах бойових дій; - скорочення фінансових ресурсів і недостатній доступ до інвестицій; - високий рівень сезонності і залежність від безпекової ситуації
O	T
- розвиток військово-меморіального, волонтерського та оздоровчого туризму; - підтримка галузі з боку держави та міжнародних донорів; - використання туристичної галузі як інструменту регіонального відновлення	- постійні ризики ракетних ударів, евакуацій, блокування регіонів; - міграція персоналу за кордон та нестача кваліфікованих кадрів; - недовіра споживачів до безпеки подорожей у межах країни.

Джерело: складено автором

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що туристичні підприємства України функціонують у надзвичайно складному зовнішньому середовищі, однак зберігають потенціал до відновлення за умови комплексної підтримки. Виявлені тенденції, сильні та слабкі сторони, а також наявні загрози і можливості повинні стати підґрунтям для формування адаптивної стратегії галузевого розвитку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що ефективність туристичних підприємств у воєнний період має оцінюватися не лише за економічною прибутковістю, а й за їхньою здатністю до адаптації, інновацій, цифровізації та соціальної відповідальності. Аналіз цих факторів дозволяє виявити підприємства з високим відновлювальним потенціалом, які здатні стати основою для розвитку нової туристичної моделі України. Отже, актуальність аналізу ефективності функціонування туристичних підприємств визначається не лише станом галузі у воєнний період, а й потребою у стратегічному прогнозуванні та підтримці підприємств, здатних працювати в умовах багатовекторних ризиків. Такий аналіз має стати базисом для державного, регіонального та корпоративного планування.

Список використаних джерел

1. Міщук І.П., Головата Р. Туристичні підприємства України в системі міжнародної туристичної діяльності. Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі. 2021. № 1. С. 69-78.
2. Козловський Р. Інвестиції: туристичні перспективи. Український туризм. 2016. № 1, січ.-лют. С. 54-55.
3. Даниліна С. О., Коцюрубенко Г. М., Шикіна О. В. Фінансовоекономічні наслідки пандемії для світової туристичної галузі. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 52-1. С. 30-34.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

4. Кіш Г.В. Сучасні туристичні тенденції в постпандемічний період. Таврійський науковий вісник. Серія: економіка. 2021. № 7. С. 27–33.
5. Опанащук Ю.Я., Сущенко О.А. Світовий ринок ділового туризму: проблеми та перспективи розвитку. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносин. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2023. № 18. С. 84- 89.
6. Богдан Н. М., Кравець О. М., Соколенко А. С. Управління інвестиційним забезпеченням розвитку підприємств туристського та готельного бізнесу на регіональному рівні. Бізнес Інформ. 2020. № 5. С. 161–168.
7. Ткаченко Т. І., Соколова К. О. Теоретичні аспекти формування туристичного потенціалу підприємств. Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Економіка». 2011. Вип.1. С. 107–112.
8. Галасюк С.С., Мартинова Н.С. Моніторинг розвитку ділового туризму у світі. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 50. С. 98-105.
9. Марусей Т.В. Інноваційні бізнес-комунікації в маркетинговій діяльності туристичних та готельно-ресторанних підприємств. Буторіна В.Б., Славіна Н.А. Економіка та суспільство. 2024. № 69. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal>
10. Криштанович, М., & Силкін, О. Оцінювання стратегічних напрямів реалізації державно-приватного партнерства в царині безпекового розвитку агропромислового сектора. Socio-Economic Relations in the Digital Society, 1(55), 2025, 44-55. <https://doi.org/10.55643/ser.5.55.2025.587>
11. Штангрет А., Силкін О., Шляхетко В. Трудова міграція як зовнішня загроза для кадрової безпеки підприємства. № 10(38), 2024. Наукові інновації та передові технології. С. 190-201. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10\(38\)-190-201](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10(38)-190-201)
12. Штангрет А., Силкін О. Безпекові аспекти управління персоналом в умовах гіпердинамічного зовнішнього середовища. № 9(37), 2024. Наукові

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

інновації та передові технології. С. 227-237. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9\(37\)-227-237](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-227-237)

13. Державна служба статистики України. Кількість діючих туристичних підприємств України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Державна служба статистики України. Кількість персоналу на туристичних підприємств України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

15. Державна служба статистики України. Показники рентабельності туристичними підприємствами України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>